

Latvijas lauksaimnieki un lauki ES koptirgus telpā.
Piemērošanās posmi. Apstākļi. Rezultāti. Izaicinājumi.

Andris Miglavs

Sadarbībā ar kolēģiem

Danuti Jasjko, Armandu Vēveri, Gunu Salputru

LV Agrārās ekonomikas institūts

Struktoru 14, Rīga, LV-1039, 7552909, andris@lvaei.lv

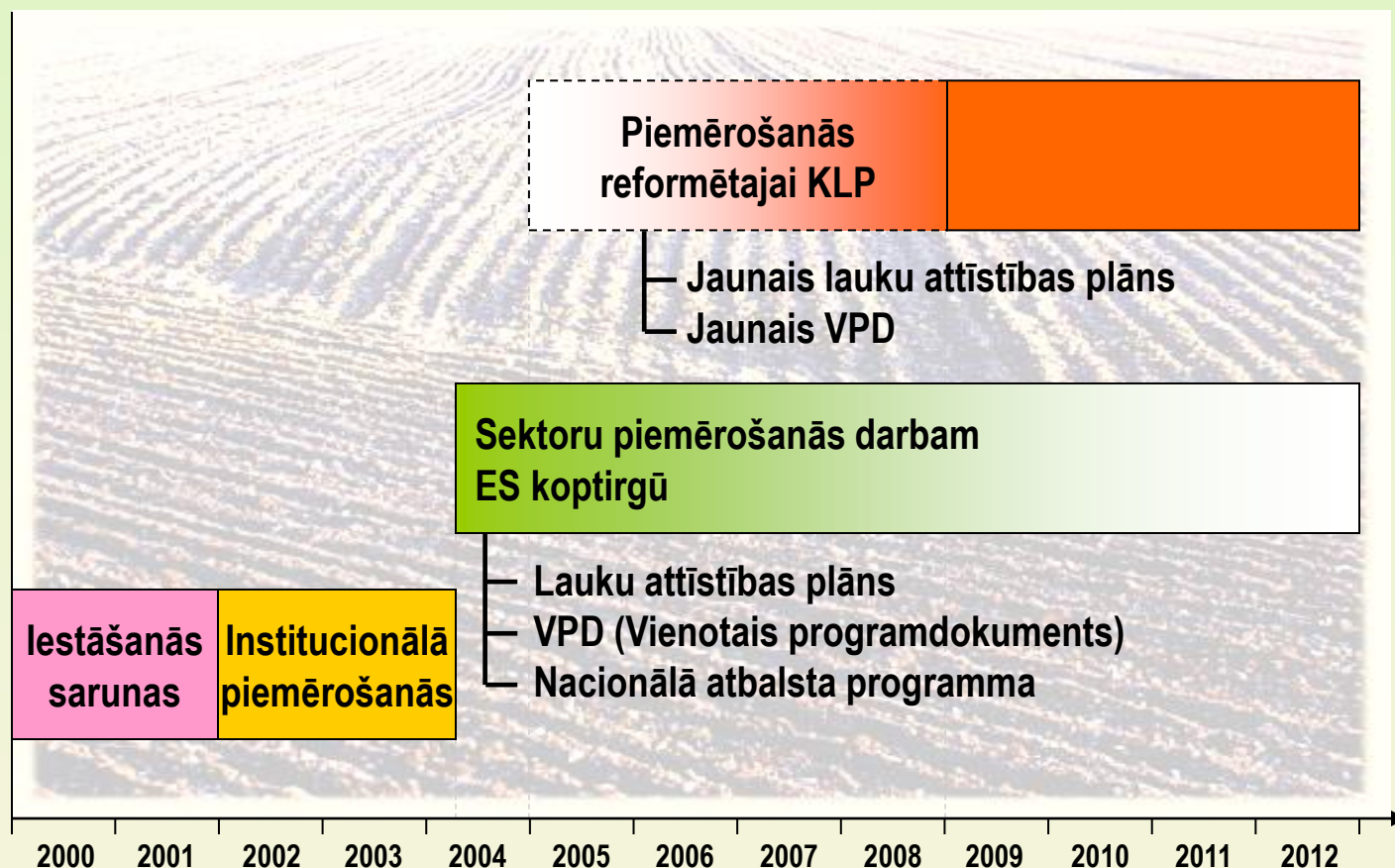
Līdz iestājai ES – 36 dienas

Šodien

- Kā attīstīsies notikumi
- Kas notiks tirgū
- Vai valsts atbalsts tiešām būs lielāks
- Vai patiešām pelnīsim vairāk
- Par KLP reformas būtību un filosofiju

Latvijas lauksaimniecības piemērošanās darbam ES koptirgus telpā

Daži pieņēmumi

- ❑ Lauksaimniecība un lauki
  - Saistītas un papildinošas
  - Atšķirīgas parādības
- ❑ LV institūcijas būs gatavas poitikas administrēšanai

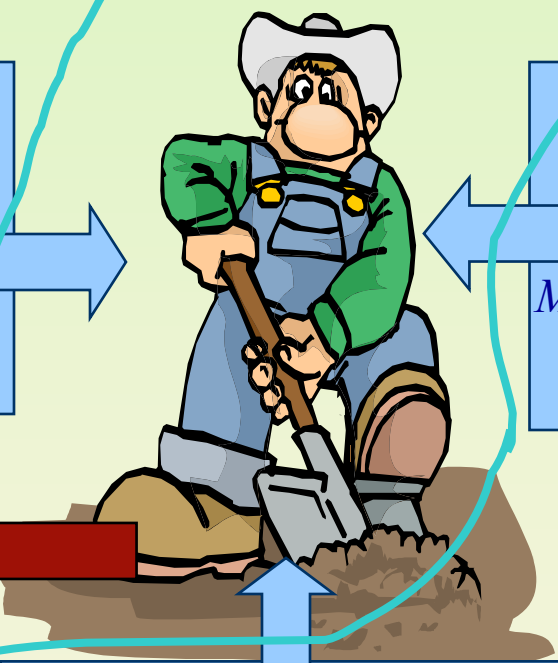

Naudas ceļi

Ieņēmumi no produkta pārdošanas tirgū

Tiešie maksājumi

Lauku attīstības pasākumi
*Mazāk labvēlīgajos apvidos LVL/ha
Agrovide u.c.*

Investīciju atbalsts

IZMAKSAS, T.SK.
Pārtikas nekaitīguma, higiēnas, vides aizsardzības un labturības prasību ievērošanai

Kas notiks lauksaimniecības pārdošanas tirgū?

Augkopība

	2001.-2003.	2003.	2004	2005	2005./
	vidēji		iesp.	iesp.	2001.-03.
Kvieši	60,5	64,2	64,9	69,4	115%
Rudzi	55,9	59,7	57,0	58,2	104%
Mieži	54,5	56,3	58,2	61,9	114%
Rapši	125,0	131,9	135,9	140,0	112%
Cukurbietes	19,6	20,1	24,0	28,5	145%
Kartupeļi	57,3	55,4	59,9	62,5	109%

Kas notiks lauksaimniecības pārdošanas tirgū? (2)

Lopkopība

	2001.-2003.	2003.	2004	2005	2005./
	vidēji		iesp.	iesp.	2001.-03.
Piens	93,2	93,9	127,6	136,1	146%
Olas	658,9	663,2	669,5	675,7	103%
Liellopi	382,2	301,1	386,3	471,5	123%
Cūkas	697,4	638,5	662,9	687,2	99%
Aitas	527,4	535,5	622,8	710,0	135%
Putni	537,8	544,7	535,5	526,2	98%

Kas notiks resursu tirgū?

Starppatēriņa resursi	2001.-03.	2003.g.	Cenu pārmaiņas %	
	vidēji milj.Ls	proviz. milj.Ls	2004./ 2001.03.	2005./ 2001.03.
Sēkla no nelauks. org.	4,7	5,0	10%	15%
Degviela, kurināmie	29,4	29,8	24%	34%
Elektroenerģija	7,0	7,0	15%	30%
Kurināmais	4051,7	4577,3	20%	35%
Mēslojums no nelauks.	14,2	15,7	20%	22%
Augu aizsardzība	6,4	6,9	5%	7%
Medikamenti	5,0	5,1	25%	45%
Lopbarība no nelauks.	27,8	29,0	5%	7%
Remonts, uzturēšana	13,0	16,2	12%	17%
Darbi un pakalpojumi	9,5	9,9	25%	30%
Pārējās izmaksas	15,6	15,2	8%	11%
Kopā starppatēriņš	132,6	139,9	15%	22%

Latvijas lauksaimniecības atbalsta sistēma 2003.un 2004.gadā

ES KTO tiešo maksājumu (TM) administrēšanas sistēma un finansējuma avoti Latvijā 2004.un 2005.*gadā

Vienotā platības maksājuma shēma (VPMS)

Finansēšanas avoti	Maksājumu veids	2004	2005	Mēr- vienība
ES budžets	VPM (Vienotais platības maksājums)	25	30	% no ES līmeņa
Lauku attīstības fonds	PVTM (Papildinošie Valsts tiešie maksājumi)	15	10	
Latvijas budžets		15	20	
Kopā:	VPM+PVTM	55	60	

Avoti: Latvijas iestāšanās ES līgums; Priekšlikums EP lēmumam (27.10.2003) par Iestāšanās līguma pielāgošanu; 26.01.2004 ZM npublicēts materiāls

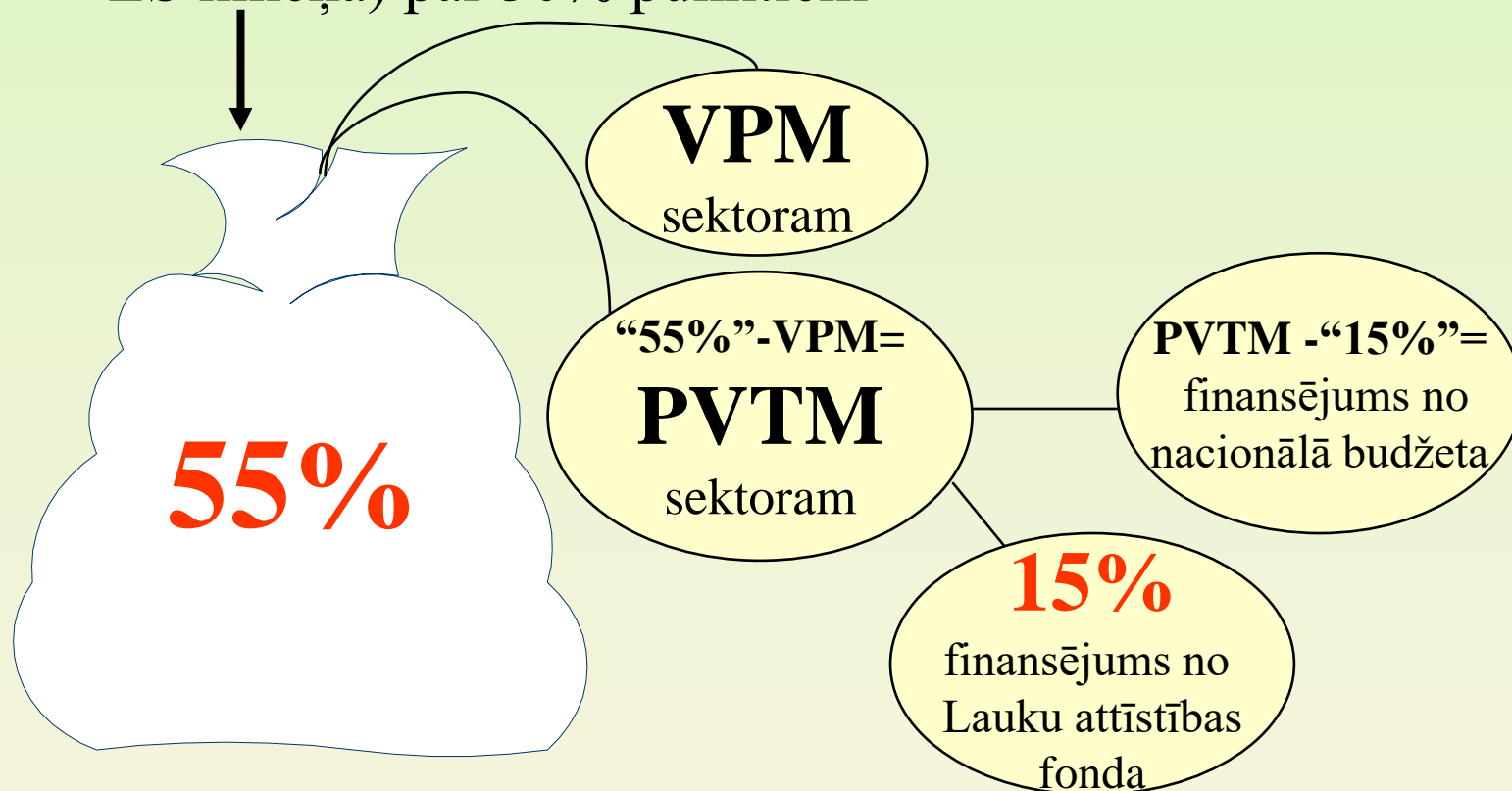
* pieņēmums, ka administrēšanas sistēma būs tāda pati, kā 2004.gadā

% līmenis atkarīgs no TM aprēķināšanas varianta

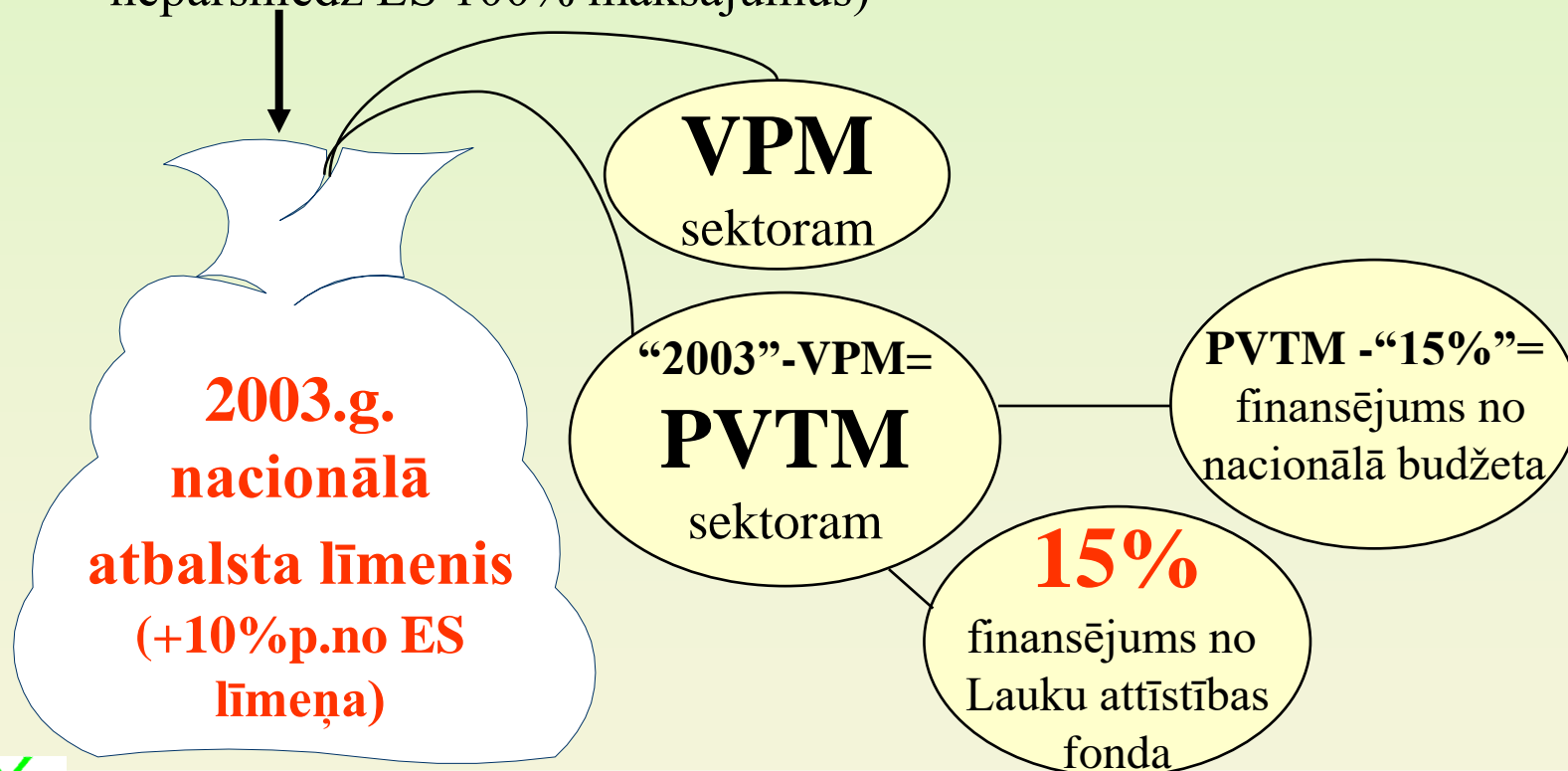
Sektora tiešo maksājumu (TM) maksimālās aploksnes aprēķina variants 2004.gadā (A)

A variants: palielināt tiešos maksājumus sektorā (25% no ES līmeņa) par 30% punktiem

Sektora tiešo maksājumu (TM) maksimālās aploksnes aprēķina variants 2004.gadā (B)

B variants: Latvijas 2003.gada nacionālā atbalsta līmeni palielināt par 10% punktiem no ES 100% līmeņa (ņemot vērā, lai kopējā summa nepārsniedz ES 100% maksājumus)

Vienotais platības maksājums (VPM) (bez papildus valsts tiešajiem maksājumiem)

VPM saņem par LIZ* 1 474 931 ha, tajā skaitā:

- ❑ apsēto aramzemi 853 200 ha, tajā skaitā
  - graudaugiem, pākšaugiem, tehniskajām kultūrām, kartupeļiem, dārzeņiem, lopbarības kultūrām, laukaugiem augsnes uzlabošanai un nektāraugiem,
- ❑ pļavām 236 500 ha
- ❑ ganībām 264 900 ha
- ❑ papuvēm 92 400 ha
- ❑ ilggadīgajiem stādījumiem 21 400 ha

*Avots: 26.01.2004 ZM npublicēts materiāls; minimālā platība 1 saimniecībai = 1 ha un LIZ saglabāta labā lauksaimniecības stāvoklī; neietilpst atmatas, neizmantotā un apmežotā lauksaimniecības zeme

Vienotais platības maksājums (VPM)

(bez papildus valsts tiešajiem maksājumiem)

Vienotais platības maksājums (VPM)		2004.gads	2005.*gads
Finansējums no ES budžeta	% no ES līmeņa	25%	30%
Kopējā finanšu aploksne VPM	LVL	19 989 382	25 612 536
Attaisnotā lauksaimniecības platība	ha	1 474 931	
VPM likme	LVL /ha	13.55	17.37

Avoti: LVAEI pēc 26.01.2004 ZM npublicēta materiāla par VPM un PVTM administrēšanu, LVL/EUR = 0.658

* pieņēmums, ka administrēšanas sistēma būs tāda pati, kā 2004.gadā

Papildus valsts tiešie maksājumi (PVTM)

PVTM saņem par:

☐ LIZ*

Laukaugu platībām:

graudaugiem, pākšaugiem, eļļas
augiem, šķiedras augiem

Lopbarības platībām:

kultivētām pļavām, kultivētām
ganībām, aramzemē iesētiem
ilggadīgiem zālājiem;
graudaugiem, pākšaugiem un
kukurūzu zaļbarībai un skābbarībai.

☐ Mājlopiem

Liellopiem (zīdītājgovīm un
nokautiem liellopiem) un
aitu mātēm

☐ Produkciju

Pienu, sēklām, cietes
kartupeļiem

*Minimālais platības apjoms vienai
kultūrai = 1 ha

Avots: 26.01.2004 ZM npublicēts
materiāls;

Tiešie maksājumi laukaugu sektorā

Laukaugu sektors		2004.gads		2005.*gads	
Kopējā finanšu aploksne TM par laukaugiem	līmeņa	55% (A)	VPM+15%p.	60% (A)	VPM+10%p.
	LVL	25 283 727	12 907 294	27 582 248	12 299 916
Laukaugu platība	ha	443 580		443 580	
VPM likme	LVL /ha	13.55		17.37	
PVTM aploksne laukaugiem	LVL	19 271 995	6 895 562	19 879 373	4 597 041
PVTM likme laukaugiem	LVL /ha	43.45	15.55	44.82	10.36
Tiešo maksājumu likme laukaugiem, kopā	LVL /ha	57.00	29.10	62.18	27.73

Avoti: LVAEI pēc 26.01.2004 ZM nepublicēta materiāla par VPM un PVTM administrēšanu, LVL/EUR = 0.658

* pieņēmums, ka administrēšanas sistēma būs tāda pati, kā 2004.gadā

2003.g. LVL/ha
 graudaugi, pākšaugi,
 eļļas augi - **16.50**
 šķiedras lini -
20.00

Tiešie maksājumi par lopbarības platībām

Lopbarības platības		2004.gads		2005.*gads	
Kopējā finanšu aploksne TM par lopbarības platībām	% no ES līmeņa	55% (A)	VPM+15% p.	60% (A)	VPM+10% p.
Lopbarības platība	ha	395 200		395 200	
VPM likme	LVL /ha	13.55		17.37	
PVTM likme lopbarības platībām	LVL /ha	12.52	12.52	9.72	9.72
Tiešo maksājumu likme lopbarības platībām, kopā	LVL /ha	26.07	26.07	27.08	27.08

Avoti: LVAEI pēc 26.01.2004 ZM nepublicēta materiāla par VPM un PVTM administrēšanu, LVL/EUR = 0.658

* pieņēmums, ka administrēšanas sistēma būs tāda pati, kā 2004.gadā

2003.g.
LVL/ha
0.00

Tiešie maksājumi par pienu

Piens		2004.gads		2005.*gads	
Kopējā finanšu aploksne TM par pienu	% no ES līmeņa	100% (B)	VPM+15%p.	100%+10 %p. (B)	VPM+10%p.
Piena kvota	t	695 395		695 395	
VPM likme	LVL /ha	13.55		17.37	
PVTM likme pienam	LVL /t	3.85	0.00	6.66	0.00
Lopbarības platība kvotas pienu ražojošo govju uzturēšanai	ha	125 496		125 496	
TM pienam, kopā (vidēji)	LVL /t	6.29	2.45	9.79	3.13

Avoti: LVAEI pēc 26.01.2004 ZM nepublicēta materiāla par VPM un PVTM administrēšanu, LVL/EUR = 0.658

* pieņēmums, ka administrēšanas sistēma būs tāda pati, kā 2004.gadā

2003.g. LVL/t
~5.48

Daži secinājumi

- ❑ Lausaimnieku labklājības pieaugums katrā sektorā atšķirsies atkarībā no piešķirtajiem papildinošajiem maksājumiem. PVTM nepiešķirts nacionālais finansējums:
  - visos sektoros samazinās lauksaimnieku ieņēmumus,
  - ieņēmumus būtiski samazinās lopkopības sektoros, jo bez pilnas IAKS* ieviešanas finansējumu no Lauku attīstības fonda izmaksās tikai par lopbarības platībām.

*Integrētā administrēšanas un kontroles sistēma

Kā mainīsies sektora kopienākumi?

Ienākumu rādītāju iespējamās izmaiņas 2003.-2005.g. (mil.Ls)

Rādītāji	2003.	2004.	2005.	2005./2003.
	proviz.	iesp.	iesp.	izm.
Augkopība	157	168	175	111%
Lopkopība	148	174	178	120%
Lauks. "nozares" izlaide	339	382	395	116%
Starppatēriņš	191	218	229	120%
Bruto pievienotā vērtība	148	164	165	112%
Ienākumi no lauks. darbības	102	128	131	129%
Nodarbināto skaits, tūkst. cilv.	106	100	95	90%
Ienākumi uz vienu nodarb. Ls*	966	1 275	1 379	143%
* pirms nodokļiem.				

EIROKALKULATORS

Katram lauksaimniecības uzņēmumam no tirgus gūto ieņēmumu un tiešā valsts atbalsta salīdzinājumu pirms un pēc iestāšanās ES iespējams aprēķināt ar

“Eirokalkulatora” palīdzību:

<http://www.agropols.lv/eiropa/>

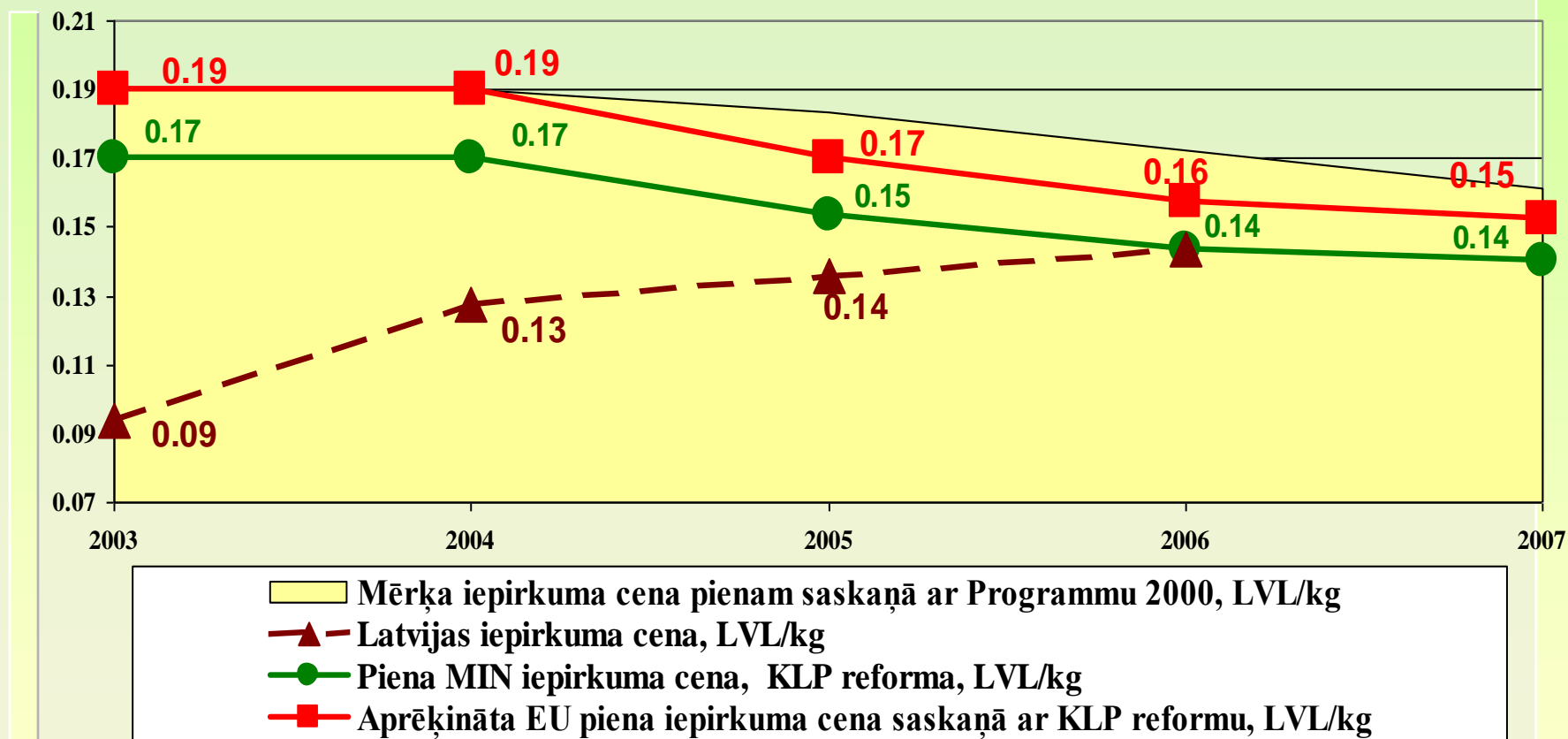

Galvenie reformas elementi (1)

- Konkurētspējas paaugstināšana
  - Samazināt tirgus intervences nozīmi ES KLP
    - ✓ Uz graudu sektoru tomēr praktiski neattiecas.
    - ✓ Tikai rudzu izslēgšana no intervences
    - ✓ Paliek spēkā Programmas 2000 noteikumi ;
    - ✓ Piena produktiem intervences cenu samazināšana
      - Samazinās intervences cenas par 25% sviestam – taukiem Eiropā un pasaulē - NĒ
      - Sausajam vājpienam 15%
- Atbalsta palielināšana pienam:
  - 2004.g.: no Ls 0 uz Ls 5,36 par piena tonnu;
  - 2005.g.: no Ls 3,78 uz Ls 10,73 par tonnu;
  - 2006.g.: no Ls 7,56 uz Ls 16,11 par tonnu;
- Tiešā atbalsta veikšana budžeta atvēlētos rāmjos.

Piena iepirkuma cenas prognoze Latvijā, Ls/kg 2004. – 2007.g.

Galvenie reformas elementi (2)

☐ Atkabināšana

- 2005. gadā, ne vēlāk kā 2007. Gadā, jaunajā valstīs – ne vēlāk kā 2009.gadā

☐ Modulācija

- Latvijā sākot ar 2003. Gadu. 5% no tiešmaksājumu summas virs 5000 eiro.

☐ Savstarpējā saistība (Cross Compliance):vides un kvalitātes prasību ievērošana

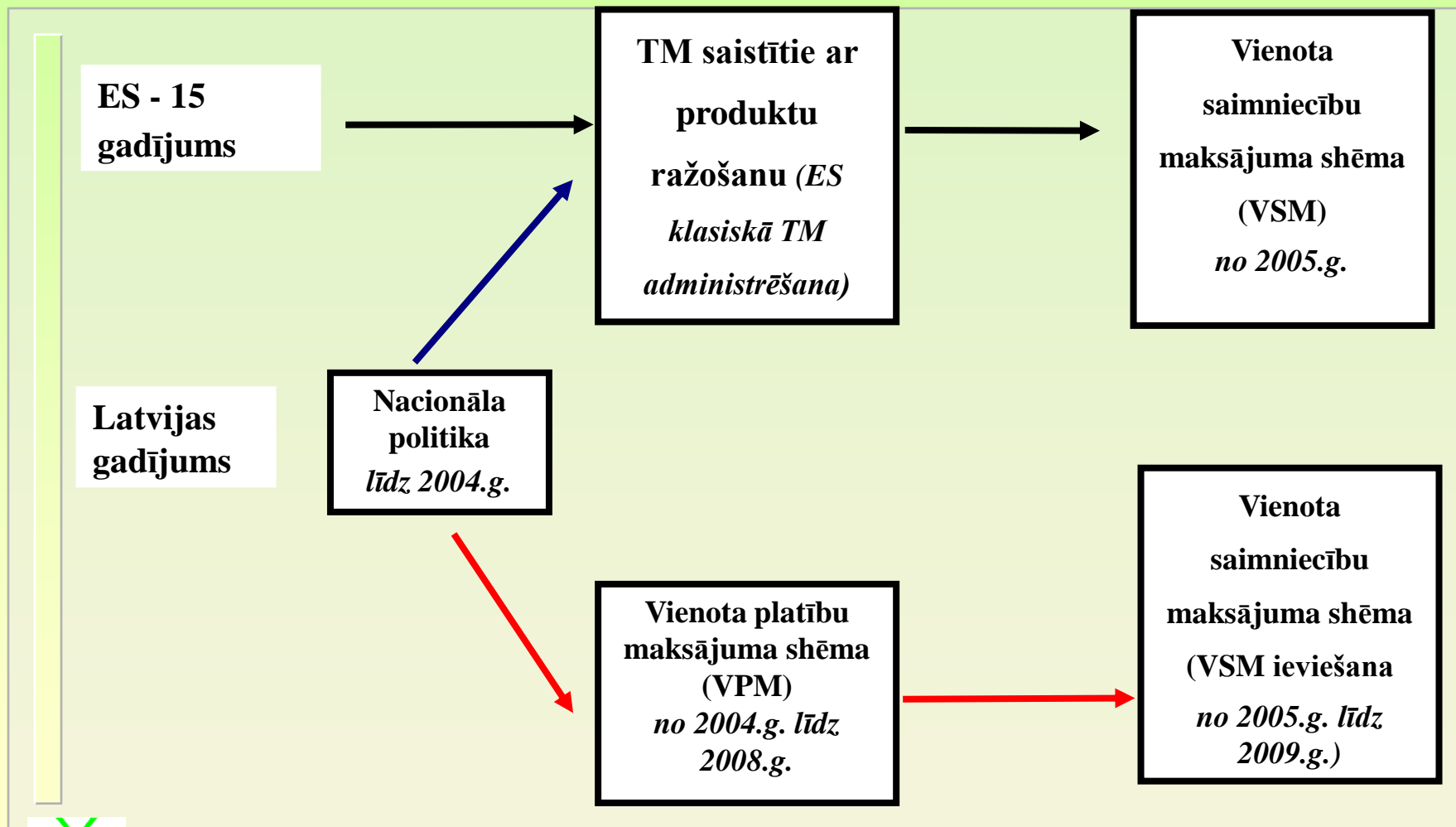
- Obligātie mijatbildības noteikumu izpilde TM saņemšanai

KLP reformas īstenošana Latvijā:

2. TM atdalīšana no ražošanas

Latvijas izvēles nākotnē

- Cik lielā mērā maksāt TM ražotājiem no valsts budžeta?
- Kādu shēmu izvēlēties VPM īstenošanai?
- Kad ieviest VSM shēmu?
- Cik lielā mērā atdalīt TM no ražošanas?

Bet tūlīt un tagad???

- ❑ Stratēģiskā izšķiršanās katrā saimniecībā
  - Lauksaimniecība tirgum
  - Cita nodarbe
- ❑ Jebkurā gadījumā
  - Efektivitāte
    - ✓ Saimniecībā
    - ✓ Pārdošanā
  - Kvalitāte
  - Vides aizsardzība

